

Bij deel 3:

In het derde deel wordt er gezocht naar de manier waarop de godsgedachte in ons denken binnenkomt. Dit gebeurt in wat ik met de traditie de ‘metafysische ervaring’ noem. Kort gezegd is dit de verwondering voor ons ‘oprijzen’ uit ons eigen ‘niets’ (contingentie-ervaring, maar dan in een “rijke” zin die drager is van iets wat verborgen blijft).

Dit ‘oprijzen uit ons eigen niets’ wordt in het boek niet zomaar verbonden met een God die de verklarende ‘oorzaak’ zou zijn van ons bestaan. Wij zoeken geen antwoord op de vraag “waar de dingen vandaan komen”.

De eerste stap die we zetten is de bewustwording dat onze verheffing tot het zijn, resp. verheffing uit het niets, door ons als een BEVESTIGING begrepen kan worden. Wij ‘mogen’ zijn, wij zijn aan onszelf *gegeven*; wij worden bevestigd in wat we zelf zijn en kunnen zijn. Ik noem dit ‘originare bevestiging’. Uitgerkend dit besef van ‘bevestigd’ te worden, maakt het m.i. mogelijk dat een aantal hedendaagse filosofen ons menselijk bestaan ten diepste als een antwoorden, en als een ja-zeggen verstaan (wij zagen dit o.a. in het tweede deel bij onze uiteenzetting van Derrida) – zelfs als zij “niet in God geloven”.

In de gedachte van ‘originare bevestiging’ ligt die van een ‘gevende oorsprong’ besloten; een oorsprong die het ons ‘geeft’ te zijn (bestaan, leven...)

God treedt voor mij aan het licht in dit besef van bevestiging en mogen-zijn (veroorloving).

Het is dus niet zo dat wij eerst het bestaan van God proberen te bewijzen, en daarna daaraan toevoegen dat hij ons ‘ook nog’ goed gezind is. Onze stelling is dat wij geen andere God kunnen kennen dan een God die in deze bevestiging naar ons is toegewend.

De godsgedachte doet haar intrede als de gedachte van een gevende macht of oorsprong die ons in het zijn (leven, bestaan) gevestigd en bevestigd heeft.

Voor mij is de godsbevestiging dus in de eerste plaats onze eigen ‘bevestiging van bevestigd te *worden*’. In de godsbevestiging ligt reeds een moment van ‘erkenning’ besloten, en dus ook van ‘antwoord’ (bv. dankbaarheid). Het is de erkenning van een gevende oorsprong die het ons ‘geeft’ te zijn en die ons bevestigt in wat wij zelf als mens kunnen en mogen zijn.

Dit heeft tot gevolg dat ‘God’ hier nu niet meer binnengehaald wordt als een ‘hoger wezen’ (oneindige substantie) dat de verklarende oorzaak van alle werkelijkheid zou zijn, maar als een gevende bron die het zijn (leven, bestaan) in ons laat binnenstromen en die ons bevestigt in onze eigen vrijheid en in wat wij zelf ‘kunnen’ zijn (onze mogelijkheid).

Deze gevende oorsprong wordt verder gezien als een oorsprong die voor ons een ‘gastvrije plaats’ bij zich uitdiept en die ons bij zich verwelkomt (de zogenaamd vrouwelijke/moederlijke dimensie in God).

Pas in het licht van dat alles wordt ook het ‘persoonlijk’ karakter van deze oorsprong overwogen. ‘Persoon’-zijn wordt hier nu niet meer gezien als een van de “objectieve eigenschappen” van het ‘hoogste wezen’ (oneindig, almachtig, .. “en ook een persoon”). Het persoon-zijn van God wordt nu integendeel gezien als iets dat in de allereerste plaats tot openbaring komt in het persoonlijke karakter van de bevestiging waarmee ik zelf als persoon aan mezelf opgedragen ben.

Daarmee keer ik terug naar de oud-Griekse persoonsgedachte: ‘hij/zij die mij aanblijkt’. Eén persoon alleen is hier onmogelijk. Persoon-zijn is hier altijd een relationeel gegeven. God komt tot openbaring in onze bewustwording van de *relatie* die hij met ons onderhoudt.

Wij vatten deze relatie op als een onthaal van het zijnde op de 'plaats' waar het aan zichzelf wordt vrijgegeven (p. 167).

Dit brengt ons vervolgens tot de gedachte dat deze oorsprong tegelijk overvloed en ontvankelijkheid is. Zonder deze verwelkomende ontvankelijkheid die relatie mogelijk maakt, zou het bestaan van een eindigheid "naast" God een onbegrijpelijke absurditeit gebleven zijn (p. 170). Die 'plaats van verwachting, waar relatie mogelijk is (gebed, lofprijzing, p. 171), wordt verderop ook 'meer dan zijn' genoemd (172). 'Verwelkoming' reikt verder dan iets of iemand tot het bestaan te roepen. Wij worden verwelkomd en opgenomen in het geheim van God zelf. 'Meer-dan-zijn' wil in die zin een aanduiding zijn van wat vroeger 'het bovennatuurlijke' werd genoemd.

Daarmee is de kern van de godsgedachte vastgelegd zoals zij in dat derde deel ontwikkeld wordt.

Het boek eindigt met een herformulering van de betekenis van het 'verlangen naar God' (godsverlangen).

In het theïsme wordt godsverlangen gezien als het verlangen naar het oneindig wezen, naar de oneindige volheid die als enige in staat is de afgrondelijkheid van ons menselijk gemis te 'vullen'. In een boek dat het theïsme achter zich laat, kan deze (sterk neoplatonische) visie niet behouden worden. Wat is godsverlangen dan wel?

Heel in de lijn van de gedachte dat God als eerste naar ons verlangd heeft, probeer ik het godsverlangen in te vullen als het verlangen om zelf het antwoord op Gods verlangen te mogen zijn. Net zoals ondergeliefden heet dit: het verlangen om het verlangen van de ander te mogen zijn (p. 211). In werkelijkheid betekent dit: verlangen om de 'wil' van God te doen – waarbij 'wil' hier niet zo iets is als wet of decreet, maar: dat waar God zelf verlangend naar uitziет. Dus: godsverlangen is het verlangen om zelf het antwoord op Gods eigen verlangen te mogen zijn – en daarin de zin van ons bestaan te mogen vinden.

Ignace Verhack 2011